

Advies van de Brusselse Raad voor Dierenwelzijn (22/02/2018)

*bij de nota aan de leden van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
over de substantiële vermindering van het aantal dierproeven*

De Brusselse Raad voor Dierenwelzijn heeft de principenota over de substantiële vermindering van het aantal dierproeven van het kabinet inhoudelijk besproken op haar vergaderingen van 27/11/2017 en 22/02/2018. De raad verklaart zich principieel akkoord met de essentie van deze nota, behoudens de inhoudelijke opmerkingen die verderop in dit advies aangehaald worden en de tekstuele opmerkingen die (aangeduid in de originele nota) als bijlage bij dit advies gevoegd zullen worden. In deze tekstuele opmerkingen is ook een correctie verwerkt van de cijfers die foutief overgenomen werden uit de statistieken in verband met het gebruik van proefdieren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) in 2016. Verder wordt ook de tekst van het 'Advies transitie naar proefdiervrij onderzoek', van het Nederlandse Nationaal Comité advies proefdierenbeleid (NCad) van 2016 als bijlage aan dit advies toegevoegd.

De Raad ondersteunt unaniem het stellen van niet-vrijblijvende streefdoelen waarmee de ethische bewustwording van de sector aangescherpt wordt. Proefdierversmindering moet in alle categorieën steekproefsgewijs geëvalueerd worden, omdat er in de meeste categorieën (vooral die van onderwijs en training) al geruime tijd vermindering kan behaald worden, maar deze desondanks niet maximaal gerealiseerd wordt. Zo heerst er bezorgdheid dat proeven voor onderwijs soms herhaald worden of zelfs gelijktijdig of parallel worden uitgevoerd. Ook wordt opgemerkt dat proeven waarbij preliminair onderzoek al aangeeft dat er weinig effecten van de experimentele behandelingen te verwachten valt, niet zouden mogen toegelaten worden.

Anderzijds wordt een duidelijke en wettelijk voorgeschreven tussentijdse evaluatie van de haalbaarheid van de deadline van 2025 voor het uitfasen van bepaalde categorieën van dierproeven (bijvoorbeeld preklinische testen) aangeraden om de sector mogelijkheid tot feedback te geven, op een transparante manier. Hierbij moet een sluitend controlemechanisme voorzien worden dat duidelijk maakt wat en hoeveel (welke vermindering in proefdiergebruik) is gerealiseerd, door wie, wanneer en waarom wel of niet.

Verder wordt opgemerkt dat de focus van de nota duidelijk moet liggen op het aantal gebruikte proefdieren en niet zozeer op het aantal dierproeven.

Eveneens bleek uit een grondige vergelijking van het advies met de beschikbare statistieken in verband met het gebruik van proefdieren in het BHG in 2016, het volgende: de nota vermeldt bij de bespreking van de verschillende categorieën van dierproeven percentages die telkens lijken te slaan op het aandeel van de proeven die in de relevante categorie vallen, terwijl de statistieken aangeven dat dit percentage het aandeel dieren betreft die worden gebruikt in deze categorieën. Dit is een relevant verschil, zeker gezien de opmerking in vorige alinea. Daarom is deze correctie ook opgenomen in de tekstuele opmerkingen bij de nota in bijlage.

Hieronder worden meer specifieke opmerkingen per paragraaf of alinea van de nota gegeven.

1. Inleiding

Bij de vierde alinea van de inleiding heeft de Raad volgende opmerkingen:

- Ernstig verwond zijn, is niet hetzelfde als ernstige pijn of ongemak ervaren. In deze alinea werden deze twee zaken verward, terwijl de graad van ongemak het meest relevant is. Bovendien worden proeven waarbij dieren voor het einde van de proef niet meer bij bewustzijn komen, in een aparte categorie onderverdeeld. Daarom zijn in de nota in bijlage statistieken ingevoegd in verband met het gebruik van proefdieren die verschillende graden van ongemak of lijden hebben ervaren.
- Aansluitend hierbij kan het interessant zijn om in deze nota de zogenaamde 'P-level' (pijnlevel) of de 'severity score' conform de Europese richtlijn 2010/63/EU te gebruiken. Daarbij wordt wel bezorgdheid geuit dat proefdiergebruikers niet altijd correct en uniform gebruik maken van deze scores. Ter info de definities uit de Europese richtlijn 2010/63/EU:
 - Terminaal/Non-recovery: Procedures die worden uitgevoerd onder algemene verdoving en aan het eind waarvan het dier niet meer bij bewustzijn komt, worden ingedeeld als „terminaal”.
 - P1/Licht ongemak: Procedures waarbij de dieren waarschijnlijk gedurende korte tijd een lichte vorm van pijn, lijden of angst zullen ondervinden, en procedures die geen significante hinder voor het welzijn of de algemene toestand van de dieren opleveren, worden ingedeeld als „licht”.
 - P2/Matig ongemak: Procedures waarbij de dieren waarschijnlijk gedurende korte tijd een matige vorm van pijn, lijden of angst, dan wel langdurig een lichte vorm van pijn, lijden of angst zullen ondervinden en procedures die waarschijnlijk een matige hinder voor het welzijn of de algemene toestand van de dieren zullen opleveren, worden ingedeeld als „matig”.
 - P3/Ernstig ongemak: Procedures waarbij de dieren waarschijnlijk een ernstige vorm van pijn, lijden of angst, dan wel langdurig een matige vorm van pijn, lijden of angst zullen ondervinden en procedures die waarschijnlijk ernstige hinder voor het welzijn of de algemene toestand van de dieren zullen opleveren, worden ingedeeld als „ernstig”.
 - Voorbeelden van procedures die in deze categorieën vallen zijn terug te vinden in de Europese richtlijn 2010/63/EU.
- Misschien is het nuttig om een overzicht van de verschillende researchgebieden in te sluiten, wat betreft gebruikte diersoorten en/of de voorkomende 'severity scores'.

Bij de daaropvolgende alinea merkt de Raad op dat het irrelevant is om verfijning te vermelden, de link met het aantal gebruikte proefdieren (onderwerp van deze nota) is veel minder duidelijk dan wat vervangen en verminderen betreft.

2. Doelstellingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In de tweede alinea (over de zogenaamde veiligheidstesten):

- Dient in de zesde regel het woord 'geteste' vervangen te worden door het woord 'gebruikt', gezien medicatie, vaccins, chemische stoffen en voedselingredienten na de veiligheidstesten niet **allemaal** meer experimenteel getest worden op mensen, maar wel getest en/of gebruikt worden op mensen.
- Gebruikt men in plaats van de term 'regulatoire testen' beter de officiële term conform de NTS (niet technische samenvattingen van dierproeven), namelijk 'reglementaire tests en routineproducties'.
- Moet vermeld worden dat de veiligheidstesten wettelijk verplicht zijn. Dit is relevant (ook voor politici) omdat een verbod in één bepaalde regio kan leiden tot een verplaatsing van de dierproeven naar andere regio's of het niet meer in de handel brengen van de producten. Dit laatste is ook kwalijk, gezien het vaak vaccins voor menselijk gebruik betreft.

Bij de derde alinea (over het fundamenteel onderzoek) wordt opgemerkt dat:

- Fundamenteel onderzoek niet enkel het menselijk lichaam en niet enkel ziektes betreft. Het betreft bijvoorbeeld ook dieren en hun gedrag en/ of fysiologie.
- Het onduidelijk is op welke basis de deadline van 2045 hier vooropgesteld wordt. Wat zijn de argumenten voor de haalbaarheid van deze datum?

Bij de derde alinea (over het toegepast onderzoek) wordt opgemerkt dat:

- De categorie onderwijs en training volgens de statistieken van het BHG slechts 0.50 % van de dierproeven omvat. 2,64 % is foutief overgenomen. Dit is gecorrigeerd in de nota in bijlage.
- Dissecties op dieren in de klas en trainingen voor personen die omgaan met proefdieren komen niet terug in de NTS'en (niet technische samenvattingen van dierproeven) van het BHG van 2015. Het is dus irrelevant om deze hier te vermelden. Het gaat meestal over zaken zoals training van artsen. Best vervangen door "trainingen in (dier)geneeskundige technieken zoals laparoscopie, implantatie van intraveneuze katheders, hartchirurgie, enz.". In de NTS'en van 2015 zijn bovendien een aantal dierproeven als 'onderwijs en training aangeduid' terwijl het een combinatie met fundamenteel of toegepast onderzoek betreft (steeds op muizen). Slechts 5 dierproeven, waarbij in totaal 2 honden, 9 cavia's en 14 varkens gebruikt werden, passen uitsluitend in de categorie onderwijs en training.

3. Aanvullende bronnen/literatuur

De laatst genoemde referentie (Knight, 2001) betreft een opinie-boek en past daarom niet in een beleidsnota. Dit kan best vervangen worden door 'Advies transitie naar proefdiervrij onderzoek' van het Nederlandse Nationaal Comité advies proefdierenbeleid (NCad) van 2016 - <https://www.ncadierproevenbeleid.nl/documenten/rapport/2016/12/15/ncad-advies-transitie-naar-proefdiervrij-onderzoek>

VOETNOOT: Help Animals, het Blauwe Kruis van België, de Nationale Raad voor Dierenwelzijn en GAIA betreuren drie tekortkomingen in de nota van de Staatsscretaris, namelijk het ontbreken van een progressief verbod op experimenten met primaten (een maatregel voorzien in het Brusselse meerderheidsakkoord), een verbod op experimenten met honden en katten (met uitzondering van gevallen die vallen onder veterinaire onderzoek, bij reeds zieke katten of honden, met instemming van de eigenaars en onder bepaalde strikte voorwaarden) en een verbod op dierproeven voor de fabricage van onderhoudsproducten. Deze maatregelen kunnen echter gemakkelijk worden geïmplementeerd in een regionaal beleid en krijgen de steun van de overgrote meerderheid van de Brusselaars: 89% van de inwoners van deze regio is bijvoorbeeld voorstander van een verbod op testen met honden, 91% voor katten

Bijlage

Advies transitie naar proefdiervrij onderzoek' van het Nederlandse Nationaal Comité advies proefdierenbeleid (NCad) van 2016:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2016/12/15/advies-transitie-naar-proefdiervrij-onderzoek/NCad+Advies+Transitie+naar+proefdiervrij+onderzoek.pdf>